

Politikas auditu veikšana

Iekšējā audita departamenta direktore

Ingūna Trūle

18.09.2012.

Politikas auditu plānošana I

Sociālās apdrošināšanas politikas izstrāde, ieviešana un ieviešanas uzraudzība

(LM pamatdarbības sistēma):

1. Labklājības ministrija (*politikas izstrādātājs*):

- **sociālās apdrošināšanas politikas izstrāde un uzraudzība**;
- valsts sociālo pabalstu politikas izstrāde un uzraudzība

2. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (*politikas īstenotājs*):

- pensiju piešķiršana, pārrēķināšana, atteikšana;
- valsts sociālo pabalstu piešķiršana, pārrēķināšana, atteikšana;
- sociālās apdrošināšanas pabalstu piešķiršana, pārrēķināšana, atteikšana;
- **atlīdzību sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību piešķiršana, pārrēķināšana, atteikšana**

Politikas auditu plānošana II

Darba aizsardzības, darba attiecību un darba tirgus politikas izstrāde, ieviešana un ieviešanas uzraudzība (LM pamatdarbības sistēma):

1. Labklājības ministrija (*politikas izstrādātājs*):
 - bezdarba samazināšanas politikas izstrāde un uzraudzība;
 - minimālas darba algas noteikšana;
 - sociāla dialoga attīstības veicināšana;
 - **darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības politikas izstrāde un uzraudzība;**
2. Valsts darba inspekcija (*politikas īstenotājs*):
 - darba aizsardzības kontrole un uzraudzība;
 - darba tiesisko attiecību uzraudzība un kontrole;
 - nelegālās nodarbinātības samazināšanas pasākumi un kontrole;
 - **arodsaslimšanas gadījumu izmeklēšana un uzskaite.**

Politikas auditu plānošana III

Sociālās iekļaušanas politikas ieviešana

(LM pamatdarbības sistēma):

1. VDEĀVK (*politikas īstenotājs*):

- Izvērtē darbspēju zaudējumu atbilstoši noteiktajiem kritērijiem

(Arodslimību gadījumos vai sakarā ar nelaimes gadījumu darbā VDEĀVK, pamatojoties uz ārstniecības iestādes vai ārsta norādījumu, nosaka personas darbspēju zaudējumu un uz to attiecināmo laika periodu.)

Politikas audita plānošana IV

- Audita nosaukums: „Sociālās apdrošināšanas pabalstu piešķiršana, pārrēķināšana un atteikšana- Atlīdzības sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību piešķiršana, pārrēķināšana un atteikšana; Arodsaslimšanas gadījumu izmeklēšana un uzskaitē.”
- Audita uzdevums: Pārlicināties par izveidotās iekšējās kontroles sistēmas esamību, pietiekamību un efektivitāti attiecībā uz:
 - atlīdzības sakarā ar darbspēju zaudējumu piešķiršanu, pārrēķināšanu un atteikšanu;
 - slimības pabalsta sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību piešķiršanu, pārrēķināšanu un atteikšanu;
 - arodsaslimšanas gadījumu izmeklēšanu un uzskaiti.

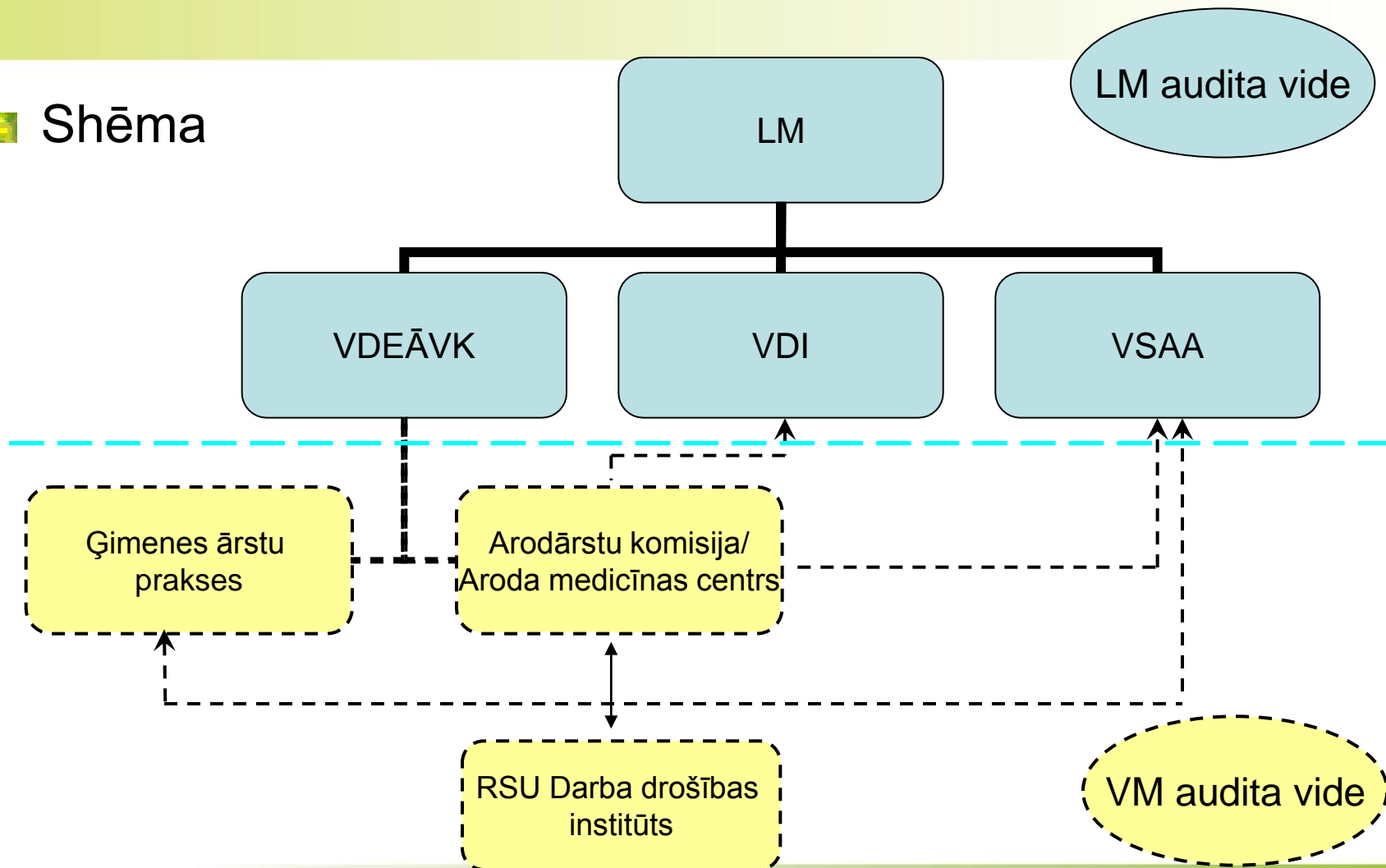
Politikas audita plānošana V

- Audits veikts **LM** (politikas plānošana, ieviešanas uzraudzība) un padotības iestādēs: **VSAA** (atlīdzības par darbaspēju zaudējumu un slimības pabalsta sakarā ar arodslimību vai nelaimes gadījumu darbā piešķiršana un pārrēķināšana), **VDEĀVK** (darbspēju zaudējuma noteikšana sakarā ar arodslimību vai nelaimes gadījumu darbā), **VDI** (arodslimību izmeklēšana un uzskaite).
- Veselības ministrijas auditējamās sistēmas- audita apjoma ierobežojums (VSIA “Paula Stradiņa klīniskās universitātes slimnīca” Aroda un radiācijas medicīnas centrs, Rīgas Stradiņa universitātes aģentūra “Darba drošības un vides veselības institūts”, ģimenes ārstu prakses)

Politikas audita plānošana VI

■ Shēma

Politikas auditu plānošana VII

- Plānošanas posms~50%
- Pārbaudes un novērtēšana~40%
- Ziņojums (t.sk. ZP, saskaņošana)~10%

Audita plānotais dienu skaits-80

Audita faktiskais dienu skaits-130

Auditē divi auditori un audita vadītājs.

Politikas audita plānošana VIII

- Sistēmas definēšana
- Audita mērķu izvirzīšana
- Audita apjoma noteikšana (ierobežojumi)
- Riski-kontroles-rādītāji
- Datu iegūšanas iespējas

- INTOSAI vadlīnijas

darba izpildes novērtēšanas auditi (performance auditing)- valsts institūciju, programmu vai organizācijas darbības **efektivitātes** un **produktivitātes** pārbaude, ievērojot **ekonomiskuma** principus, kā rezultātā tiek īstenoti darbības uzlabojumi (3E)

Politikas auditu plānošana IX

- **Ekonomiskums** (*Economy*) (*resursu izmaksas*)
Pārmaksāšana, valsts budžeta līdzekļu izšķērdēšana
 - krāpšanās risks pieprasot/piešķirot apdrošināšanas atlīdzību;
 - vienlaicīgu valsts sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņemšanas risks)

- **Efektivitāte** (*Efficiency*) (*vai ar esošajiem resursiem tiek panākts labākais rezultāts*)
Nelikumīgs, neprecīzi aprēķināts, nesavlaicīgi sniegts pakalpojums
 - apdrošināšanas atlīdzība nav piešķirta atbilstošajā apmērā un/vai attiecīgajā termiņā;
 - pārmaksu neatgūšanas risks par iepriekšējos periodos izmaksātajām apdrošināšanas atlīdzībām (tiek patērēti papildus resursi)

- **Produktivitāte/ funkcionālā efektivitāte** (*Effectiveness*) (*cik lielā mērā ir sasniegti vēlamie mērķi*)
Kļūdas politikas veidošanā
 - nav skaidra, izsekojama, vienota pieeja attiecībā uz apdrošināšanas atlīdzību par nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām piešķiršanu, pārrēķināšanu un atteikšanu;
 - vienotajā uzskaites sistēmā atspoguļotie dati nesakrīt ar institūciju sniegto/pieejamo informāciju;
 - nepamatota lēmuma pieņemšanas risks attiecībā uz apdrošināšanas atlīdzības piešķiršanu.

Politikas audits-pārbaudes, novērtēšana I

- Risks-nepieciešamā kontrole-rādītājs- esošās kontroles novērtējums
- Auditējamās sistēmas (*politikas*) virziens

Mērķis (ilgtermiņa -> vidēja termiņa-> īstermiņa)

Rezultāti (makroietekmes/ilgtermiņa rezultāts<->vidēja/īstermiņa politikas rezultāts<->īstermiņa darbības rezultāts)

Rezultatīvie rādītāji (makroietekmes/ilgtermiņa rezultatīvais rādītājs <-> vidēja/īstermiņa politikas rezultatīvais rādītājs<-> īstermiņa darbības rezultatīvais rādītājs)

Politikas audits-pārbaudes, novērtēšana II

- Izmantojamās metodes- ārvalstu pieredzes izpēte un salīdzināšana, starptautisko tiesību normu, LR ārējo un LM padotības iestāžu iekšējo normatīvo aktu izpēte
- Procesu izpēte, datu salīdzināšana dabā (savstarpējā salīdzināšana)
- Pārrēķināšana
- Intervijas ar atbildīgajiem darbiniekiem
- Analītiskās audita procedūras
- Izlases veida pārbaudes uz vietas:
 - VSAA (30 gadījumi) - statistiskā ar intervāla metodi atlasīta izlase ar 90% pārlicību;
 - VDEĀVK (7 gadījumi) - uz auditora spriedumu pamata atlasītas izlase;
 - VDI (11 gadījumi) - uz auditora spriedumu pamata atlasītas izlase.

Politikas audits-pārbaudes, novērtēšana III

■ Būtiskākie secinājumi

1. Tiesiskais regulējums - normatīvie akti nenosaka skaidru terminu definējumu un vienotu pieeju attiecībā uz vairākiem jautājumiem, kā rezultātā pastāv risks attiecībā uz sociālās apdrošināšanas pakalpojuma nepamatotu saņemšanu.
2. Dubulti kompensēti darbā negūtie ienākumi vairāku sociālo risku iestāšanās gadījumos (*prezentācijā IA ar 90% pārliecību prezumē nelietderīgu valsts budžeta līdzekļu izlietojumu*).
3. Neatbilstības attiecībā uz iesniegto sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņēmēju darbnespējas lapu atbilstību normatīvo aktu prasībām (t.sk. pamatotas šaubas par darbnespējas lapās ietvertās informācijas pilnīguma un patiesuma pārbaudes iespējām, jo pastāv risks attiecībā uz starpnozaru sadarbību. Audits vērš uzmanību darbnespējas lapās atspoguļotās informācijas patiesuma un pilnīguma būtiskumam sociālās apdrošināšanas pakalpojumu piešķiršanā un izmaksā).

Politikas audits-pārbaudes, novērtēšana IV

4. Iekšējās kontroles trūkumi attiecībā uz atlīdzības par darbspēju zaudējumu saņēmēju pienākumu izpildes uzraudzību un kontroli (*pastāv risks par nepietiekamu kontroli pār mērķtiecīgi virzītu darbspējas vecumā esošo personu darbspējas atgūšanu*)
5. Arodslimību gadījumu izmeklēšana un uzskaitē ir jāpilnveido informācijas aprite un tās pārbaude. Audits vērš uzmanību dubultas informācijas uzkrāšanas riskam.

Politikas audits-ziņojuma izstrāde

- Audita ziņojuma projekta saskaņošana divos etapos:
 - ministrijas līmenī (*politikas plānošana, ieviešanas uzraudzība*);
 - padotības iestāžu līmenī (*politikas ieviešana, procesu vadība*)
- Audita ziņojuma projekta saskaņošanas laikā prezentācijā tika atspoguļoti būtiskākie komentāri, iebildumi, argumenti

leguvumi un trūkumi politikas auditu īstenošanā

■ Trūkumi:

1. Sarežģīta audita darba izpildes organizācija
2. Garš/bieži vien neprognozējams audita izpildes periods
3. Ir nepieciešamas labas auditoru profesionālās zināšanas, prasmes un iemaņas
4. Bieži vien nav mērāmi ilgtermiņa rādītāji

■ Ieguvumi:

1. Ministrijas vadībai pilns sistēmas novērtējums
2. Sistēmā iesaistītie redz savu ieguldījumu mērķu sasniegšanā, savu vietu/ nozīmīgumu sistēmā, ir ieinteresēti sakārtot/ pilnveidot sistēmu kopumā
3. Politikas/pamatdarbības auditi ir ar lielāku pievienoto vērtību (interese no vadības puses)

VEIKSMES veicot politikas auditu LM?

■ “+”

1. Labs priekšnosacījums-IA centralizācija LM nozarē (*pilna pārlicība ministrijas vadībai*)
2. Audita laikā konstatētie riski un gūtie rezultāti (apakšsistēmas) ir reprezentatīvi attiecībā pret visu sistēmu kopumā (*veiksmes stāsts par pareizu audita apjoma noteikšanu*);
3. Pietiekami stingrs audita “mugurkauls”, kas nodrošināja veikt analītiskās pārbaudes par riskiem, kurus auditējamās sistēmas pārstāvji sākotnēji novērtēja par zemiem/”pietiekami nosegtiem”
4. Saskaņošanas laikā audita rezultāti tika prezentēti (prezentācija) un saskaņošanas sanāksmē piedalījās ministrijas valsts sekretāra vietnieks pamatdarbības jautājumos
5. Tika aprēķināts (prezumēts) nelietderīgs valsts budžeta līdzekļu patēriņš
6. Augsts novērtējums no ministrijas p/i (*pirmais politikas audits = IAS kvalitātes zīme*)

NEVEIKSMES veicot politikas auditu LM?

“_”

1. Negribīga iesaiste auditā no politikas izstrādātāju puses (*viedoklis – “mums viss ir kārtībā”*);
2. Sarežģīta/ nepārdomāta saskaņošanas procedūra;
3. Grūti prognozējams audita process/ilgums;
4. Sarežģīta audita vide (starpnozaru atbildības jautājumi), kas liedz gūt pilnīgu pārlicību par atsevišķiem jautājumiem;
5. Apjomīgs, pietiekami sarežģīti uztverams audita ziņojums (*bez pielikumiem*)
6. Grūtības novērtēt politikas rezultātu/ rezultatīvo rādītāju ietekmi ilgtermiņā

Nobeigums

Jautājumi!!!!!!!!!!

